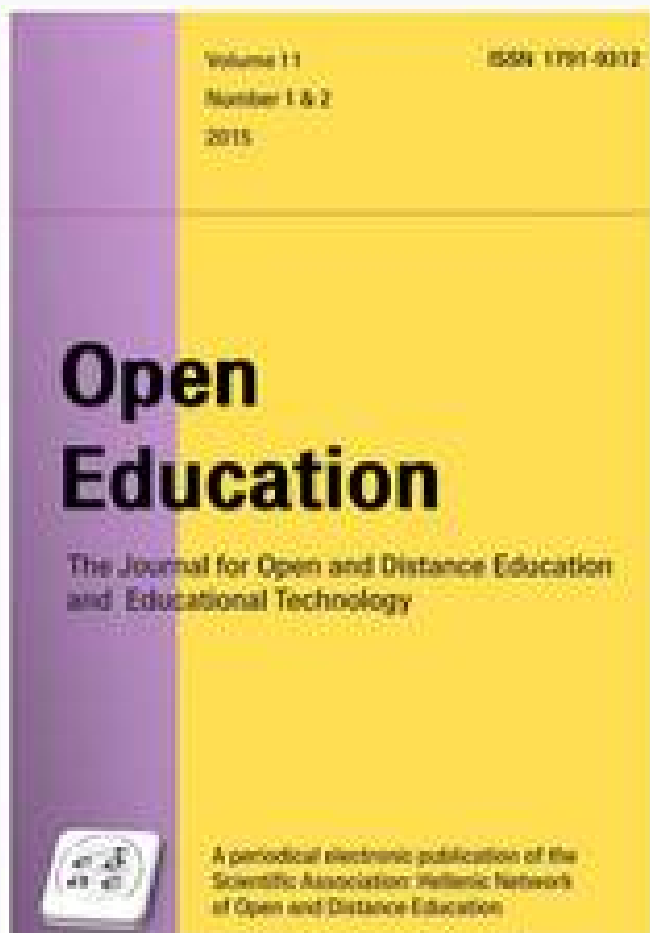

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 11, Αρ. 1 (2015)

Editorial

Αντώνης Λιοναράκης

doi: [10.12681/jode.9871](https://doi.org/10.12681/jode.9871)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Editorial

Κίνδυνος αποδόμησης της πιο δημοκρατικής ακαδημαϊκής καινοτομίας που υπήρξε ποτέ στην Ελλάδα: του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Κάποια λόγια που θα ενοχλήσουν...

Η αφορμή για αυτό το κείμενο απορρέει από τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς που συζητιούνται, κυρίως το τελευταίο διάστημα, στους ακαδημαϊκούς, αλλά και πολιτικούς κύκλους για το Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Όχι στους δημοσιογραφικούς, μιας και οι δημοσιογραφικές επεμβάσεις στο αντικείμενο εδώ και πολλά χρόνια έχουν αποδειχθεί ανακριβείς και αναξιόπιστες.

Το 1997, όταν ψηφίστηκε ο νόμος για το ΕΑΠ στην Ελληνική βουλή, η μοναδική συζήτηση και διάλογος που έγινε, ήταν για την έδρα του ιδρύματος και ποια πόλη θα την είχε. Καμία συζήτηση δεν έγινε ποτέ επί της ουσίας περί της καινοτομίας και των ιδιαιτεροτήτων του. Δυστυχώς, αυτή η αντίληψη συνεχίστηκε και αργότερα πιο γενικευμένη και καθόρισε σε ένα βαθμό τη στρατηγική των προβληματισμών των υπευθύνων.

Δώδεκα (12) σημεία που απαιτούν άμεση επίλυση

Είκοσι χρόνια πιο μετά το Ανοικτό Πανεπιστήμιο βρίσκεται σε ένα αδιέξοδο έχοντας διανύσει μια μεγάλη πορεία ανάπτυξης. Ακόμα πιο σημαντική η πορεία του, η οποία το τοποθετεί σε μια τροχιά «κεκτημένης ταχύτητας». Η φάση της αδράνειας αν ή / και όταν υπάρξει, δημιουργεί έναν τεράστιο κίνδυνο για την ύπαρξή του και για τα δεδομένα της διασφάλισης της ποιότητάς του.

1. Η ιστοσελίδα του ΕΑΠ είναι έντονα προβληματική και δύσχρηστη

Ένα ανοικτό πανεπιστήμιο, το οποίο στο μεγαλύτερο βαθμό του λειτουργεί ψηφιακά πλέον, θα πρέπει να διαθέτει την καλύτερη, από άποψη λειτουργικότητας, δυνατότητας, ευχρηστίας, πληροφόρησης, αισθητικής και αποτελεσματικότητας, ιστοσελίδα ανάμεσα στα ΑΕΙ της χώρας. Η ιστοσελίδα του, μετά από 20 περίπου χρόνια, παραμένει η ίδια.

2. Η εκπαιδευτική πλατφόρμα είναι δυσλειτουργική (μόνο ο 1 στους 4 τη χρησιμοποιεί)

Πρόσφατη έρευνα που έγινε σε δείγμα 1.000 και πλέον φοιτητών του ΕΑΠ, ανέδειξε το πρόβλημα της δυσλειτουργίας της. Μόνο ο 1 στους 4 φοιτητές του ιδρύματος τη

χρησιμοποιεί. Οι δυνατότητές της είναι ιδιαίτερα περιορισμένες. Στην περίπτωση αυτή, δεν αντικαθιστάς τους φοιτητές, αλλά τη πλατφόρμα.

3. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει σοβαρά προβλήματα

Ο κύριος κορμός του εκπαιδευτικού υλικού του ΕΑΠ δημιουργήθηκε πριν από 16 περίπου χρόνια. Είναι ήδη γερασμένο. Πολλά από τα θεματικά επιστημονικά του πεδία είναι ξεπερασμένα και μεθοδολογικά πάσχει από έλλειψη φαντασίας, ευρηματικότητας και ευελιξίας.

4. Οι προτάσεις για νέα προγράμματα σπουδών δεν προχώρησαν πέρα από την καταγραφή της αρχικής τους ιδέας

Ναι, υπήρξαν και υπάρχουν προτάσεις για νέα προγράμματα σπουδών. Μέχρι σήμερα βρίσκονταν στα συρτάρια της παλιάς διοίκησης. Για να σχεδιαστεί και να αναπτυχθεί εξ αρχής ένα πρόγραμμα σπουδών απαιτεί χρόνο, χρήματα και ανθρώπινους πόρους. Δεν φαίνεται να υπάρχει κανένα από αυτά.

5. Δεν υπάρχει μηχανισμός υποστήριξης των φοιτητών

Οι φοιτητές του ΕΑΠ είναι συνήθως κάποιας ηλικίας. Έχοντας αφήσει εδώ και χρόνια το σχολείο δεν έχουν δεξιότητες συστηματικής μελέτης, σύνταξης ακαδημαϊκής εργασίας, οργάνωσης του χρονοδιαγράμματος. Πολύ περισσότερο δεν γνωρίζουν τις απαιτήσεις και δυσκολίες της αυτονομίας και της ανεξάρτητης μελέτης και μάθησης. Κανείς δεν τους έχει πει κάτι για όλα αυτά. Από την πρώτη στιγμή οι απαιτήσεις είναι μεγάλες και το σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης απαιτητικό. Μη έχοντας καμία υποστήριξη σε αυτό, ανατρέχουν σε άλλους μηχανισμούς εξωπανεπιστημιακούς για βοήθεια. Εδώ ο ρόλος του ιδρύματος είναι τεράστιος. Ένας μηχανισμός υποστήριξης των φοιτητών είναι παραπάνω από απαραίτητος.

6. Δεν υπάρχει μηχανισμός υποστήριξης των καθηγητών – συμβούλων

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τους καθηγητές – συμβούλους. 2.000 περίπου καθηγητές – σύμβουλοι, εκ των οποίων οι μισοί είναι μέλη ΔΕΠ άλλων πανεπιστημίων, καλούνται να εργαστούν και να διδάξουν σε ένα σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης, το οποίο έχει μια διαφορετική φιλοσοφία, μεθοδολογία και εφαρμογή από τα άλλα συμβατικά ΑΕΙ της χώρας. Ένα σύστημα επιμόρφωσης και διαρκούς υποστήριξης τους είναι επιβεβλημένο.

7. Δεν υπάρχει δυνατότητα ουσιαστικής ψηφιακής επικοινωνίας (τηλεδιάσκεψης) μεταξύ φοιτητών και καθηγητών – συμβούλων

Οι καιροί αλλάζουν, οι άνθρωποι αλλάζουν και η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων αλλάζει. Οι τηλεδιάσκεψεις στο περιβάλλον του Ανοικτού Πανεπιστημίου είναι πλέον αναγκαίες. Απαιτούν όμως εξαιρετικά λογισμικά και τεχνολογική κάλυψη ποιότητας. Η χρήση αποτελεσματικών λογισμικών τέτοιου τύπου δεν είναι πολυτέλεια. Είναι ανάγκη.

8. Η Μονάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης (ΜΕΑΕ) δεν ενεργοποίησε τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης για να δώσει κατευθύνσεις βελτίωσης των διαδικασιών και του υλικού με συγκεκριμένες προτάσεις

Η ΜΕΑΕ έχει κάνει καλά τη δουλειά της. Αυτό όμως που δεν έγινε είναι η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. Το ΕΑΠ, είναι το μόνο ΑΕΙ της χώρας που από τον νόμο του διαθέτει μονάδα αξιολόγησης. Η αξιολόγηση όμως όταν δεν αξιοποιείται, είναι απύσχα και άχρηστη.

9. Το Εργαστήριο Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας (ΕΕΥΕΜ) δεν λειτούργησε ποτέ ως μηχανισμός υποστήριξης των διαδικασιών, του εκπαιδευτικού υλικού (έντυπου και εναλλακτικού) και άλλων σύγχρονων εφαρμογών και διαδικασιών

Το ΕΕΥΕΜ, σύμφωνα με τον νόμο του ΕΑΠ, σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε για να υπηρετεί όλο το πανεπιστήμιο και όλες τις δομές και το ανθρώπινο δυναμικό. Αυτό απορρέει επίσης από την οριζόντια οργάνωσή του. Αν και στελεχώθηκε τα τελευταία χρόνια, δεν υπηρέτησε ποτέ το σύνολο των καθηγητών και των φοιτητών.

10. Η έλλειψη οράματος δημιούργησε μια πολυγλωσσία και μη ορατούς στόχους για το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού του πανεπιστημίου

Δυστυχώς όραμα δεν υπήρξε από τους διοικούντες του ΕΑΠ. Οι διοικούσες επιτροπές (όλες διορισμένες από υπουργούς παιδείας) είχαν την έννοια να διεκπεραιώσουν και να τρέξουν τα προγράμματα, να πάρουν πολλούς φοιτητές, να γεμίσουν τα ταμεία και το πανεπιστήμιο απλά να λειτουργεί. Η ποιότητα των παροχών όμως, όλων των παροχών, ήταν κάτι αόριστο και άυλο, κάτι μακρινό.

11. Τα μέλη ΔΕΠ, δηλαδή οι βασικοί διαχειριστές των διαδικασιών και της εκπαιδευτικής πολιτικής του ιδρύματος, από τις προηγούμενες διορισμένες διοικήσεις, δεν είχαν ποτέ καμία εμπλοκή στη λήψη αποφάσεων.

Είναι τραγικό να μην αποφασίζεις για τα του οίκου σου. Κανείς δεν εξήγησε ποτέ τους λόγους απουσίας των καθηγητών του ιδρύματος από τη διοίκηση και τα ακαδημαϊκά θέματα. Η εικόνα που υπήρχε για χρόνια ήταν : αδιαφάνεια, απόλυτη έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των άμεσα ενδιαφερομένων, απουσία των καθηγητών από τις λήψεις των αποφάσεων.

12. Η κλήρωση, τα μόρια και η ανοικτή πρόσβαση: ένα ζήτημα που απειλεί την ανοικτότητα του Πανεπιστημίου

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο πρώτα απ' όλα θα πρέπει να είναι και να παραμείνει **ανοικτό**. Αυτό δεν μπορεί να είναι υπό συζήτηση και αμφισβήτηση. Αν εκλείψει η ανοικτότητά του, θα εκλείψει όλη η φιλοσοφία του και η δημοκρατική του υπόσταση. Έχει γίνει γνωστό ότι συζητιέται έντονα η περίπτωση αλλαγής του υπάρχοντος καθεστώτος της εισόδου των νέων προπτυχιακών φοιτητών. Αν η κατεύθυνση αυτή είναι στο λογική της ανοικτής πρόσβασης **όλων** των υποψηφίων προπτυχιακών φοιτητών, τότε απαιτείται η αναδιοργάνωση των υποδομών του. Ναι, αυτός ήταν και είναι ο απώτερος σκοπός του ιδρύματος.

Αν όμως ο προβληματισμός έχει κατεύθυνση προς τη θεσμοθέτηση μορίων, τότε τα πράγματα είναι ιδιαίτερα επικίνδυνα. **Μια τέτοια απόφαση θα είναι η ταφόπλακα του Ανοικτού Πανεπιστημίου.** Η υιοθέτηση των μορίων για την είσοδο νέων φοιτητών, θα νομιμοποιήσει την αποδόμησή του και θα οδηγήσει την πιο σημαντική έννοια δημοκρατικής εφαρμογής που υπήρξε ποτέ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε ένα άδοξο και τραγικό τέλος.

Αντί επιλόγου...

Στη διάρκεια όλων των χρόνων αυτών, το αντικείμενο της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, που είναι η καρδιά και η πνοή του Ανοικτού Πανεπιστημίου, βρίσκεται σε μια πορεία ανόδου και επιστημονικής διερεύνησης. Οι έρευνες, τα διδακτορικά, οι διπλωματικές εργασίες στο πεδίο, τα άρθρα και οι εργασίες ξεπερνούν τις 20.000 σελίδες. Η καρδιά και η πνοή τους έχουν ανάγκη από ένα συντεταγμένο σώμα, από ένα ακαδημαϊκό corpus για να υπάρξουν και να δώσουν τη σκυτάλη στην επόμενη γενιά. Η ύπαρξη του ΕΑΠ είναι επιβεβλημένη. Αποτελεί μια ιστορική αναγκαιότητα και την πιο καινοτόμα και δημοκρατική εφαρμογή της σύγχρονης εκπαιδευτικής ιστορίας στην Ελλάδα. Μια εφαρμογή όμως, που πρέπει να αποτελεί σημείο ποιότητας και ακαδημαϊκής αξιοπρέπειας.

Δεν ξέρω αν όλα τα παραπάνω ακούγονται απαισιόδοξα. Η πράξη είναι αυτή που θα μιλήσει επί της ουσίας των πραγμάτων και θα ορίσει τα επόμενα βήματα και

την ποιότητά τους. Ένα σημαντικό μήνυμα όλων, είναι ότι όλα τα παραπάνω προβλήματα μπορούν να έχουν θετική κατάληξη. Η διαχείρισή τους είναι δυνατή. Φαίνεται ότι η στιγμή που θα δοθούν απαντήσεις σε όλα αυτά τα ζητήματα είναι κοντά και ζυγώνει. Οι συνθήκες έχουν ωριμάσει και τα θεμέλια είναι γερά. Αν διορθώσουμε λάθη και πάψουμε να επαναλαμβάνουμε προβληματικές πρακτικές, τότε θα έχουμε ένα πεδίο έτοιμο για τη μορφοποίηση και την ανάπτυξη ενός πραγματικά δημοκρατικού πανεπιστημίου.

Αντώνης Λιοναράκης
Καθηγητής Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης